

**SPRAWOZDANIE Z MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI:
„ROZWÓJ JĘZYKA DZIECI IMPLANTOWANYCH”
(INTERNATIONAL CONFERENCE ON LANGUAGE
DEVELOPMENT IN COCHLEAR IMPLANTED CHILDREN)
Lyon (Francja), 8-9 grudnia 1996 roku**

Obrady dwudniowej konferencji miały miejsce w sali audytoryjnej hotelu Sofitel w Lyonie — w pełni przystosowanej do organizacji takich imprez. Głównym organizatorem i gospodarzem tego spotkania był prof. A. H. M o r g o n z Lyonu (Hôpital Edouard Herriot). Sekretariat naukowy konferencji stanowiły znane osobistości świata naukowego z zakresu medycyny, pedagogiki oraz patologii mowy i języka: Patricia C h u t e i Susan W a l t z m a n z USA, Lionel C o l l e t i Eric T r u y z Francji oraz Gerald O'D o n o g h u e z Anglii. Podczas obrad, które trwały od godz. 8.00 do 18.00 z przerwą na lunch, przedstawiono ponad 60 prac, które w większości poddane zostały dyskusji. W trakcie krótkich przerw między sesjami można było zapoznać się z plakatami, których tym razem było niewiele (6) oraz ze stoiskami firm produkujących implanty ślimakowego (MED-EL, Cochlear AG, Laura, MXM Clarion), a także z propozycjami rynku wydawniczego, głównie francuskiego.

Monograficzny charakter konferencji związany był z jej tematem: „Rozwój języka dzieci implantowanych”. Prace zgrupowano w sesje dotyczące: neurobiologii i neuropsychologii lingwistycznej oceny przedoperacyjnej, neuropsychologicznej oceny przed- i pooperacyjnej, pozamedycznej opieki dotyczącej dzieci implantowanych oraz krytycznej oceny uzyskiwanych wyników.

W pierwszym dniu obrad, w sesji dotyczącej oceny przedoperacyjnej, przedstawiłam referat pt. *Znaczenie przedoperacyjnej oceny logopedycznej dziecka z głuchotą prelingwalną — studium przypadku (Significance of Pre-operative Logopedic Evaluation of a Prelingually Deafened Child — Case Study)*. Jego tekst wydrukowany zostanie w materiałach tego spotkania. W studium tym prezentuję przypadek chłopca z głuchotą wrodzoną, który w wieku 11 lat, pomimo bardzo ograniczonego rozwoju języka, otrzymał wielokanałowy wszczep ślimakowy Nucleus-22. Decyzja o implantacji zapadła po wnikliwej diagnozie zespołu specjalistów z udziałem rodziców. Moment ten był punktem zwrotnym w rozwoju chłopca. Pozytywne wyniki rozwoju percepcji słuchowej w okresie 24 miesięcy od momentu podłączenia procesora mowy stanowią podstawę rozwoju mowy i języka w takim zakresie, jaki nie był możliwy do momentu implantacji. Prezentując te pozytywne wyniki, staram się podkreślić wagę indywidualnego podejścia do każdego przypadku na etapie stawiania diagnozy przedoperacyjnej i podejmowania decyzji o implantacji. W tym samym dniu, w sesji popołudniowej, zostałam zaproszona do poprowadzenia wraz z prof. R. G. S c h w a r t z e m z Nowego Yorku sesji dotyczącej obiektywnej oceny neurofunkcjonalnej pacjen-

tów implantowanych. W sesji tej przedstawiono 10 prac, po których odbyła się ciekawa dyskusja. Dotyczyła ona możliwości adaptacyjnych odbiorczego systemu słuchowego u człowieka w różnych okresach jego życia i czynników wpływających na te możliwości. W drugim dniu konferencji prof. Tadeusz Gałkowski przedstawił referat pt. *Auditory Control in Children with Cochlear Implants*, oparty na badaniach przeprowadzonych w grupie dzieci implantowanych w Montpellier.

W zaprezentowanych na konferencji referatach autorzy analizowali możliwości percepcyjne uzyskiwane przez dzieci implantowane i wpływające z nich możliwości ekspresji w trzech płaszczyznach językowych: fonologicznej, syntaktycznej i leksykalnej. Interesujące podejście przedstawiła Amy Robbins z University School of Medicine z Indianapolis w USA, która analizowała wyniki badań 89 dzieci z głęboką głuchotą (54 rehabilitowanych za pomocą komunikacji totalnej oraz 35 za pomocą metod oralnych z użyciem klasycznych aparatów słuchowych) i porównywała ich rozwój językowy z rozwojem językowym 23 dzieci implantowanych, korzystających z systemu Nucleus-22 i Clarion (5 przypadków). Przy użyciu Reynell Developmental Language Scale (RDLS) określany był wiek językowy tych dzieci i jego dynamika rozwojowa w czasie 12 miesięcy w korelacji do wieku chronologicznego, aby wykluczyć przyrost języka, jaki może się dokonać wyłącznie dzięki dojrzewaniu. Wyniki badań pokazują, że przyrost języka dzieci implantowanych jest analogiczny do przyrostu języka dzieci normalnie słyszących oraz wyższy w stosunku do dzieci głuchych korzystających z komunikacji totalnej lub oralnej za pomocą aparatów słuchowych. Należy jednak pamiętać o dużym opóźnieniu językowym tych dzieci w momencie implantacji oraz konieczności nadrobienia tej rozbieżności, jaka istnieje pomiędzy wiekiem chronologicznym a językowym.

Interesujące podejście w ocenianiu postępów lingwistycznych u dzieci implantowanych zaprezentowała Gisela Szagun z Wydziału Psychologii Uniwersytetu w Oldenburgu. Pragnąc udowodnić tezę, że różnorodna jakościowo mowa matek (pod względem segmentów, ale także prozodii) może mieć wpływ na postęp językowy dzieci, przeprowadziła za pomocą nagrań video obserwację interakcji dwu matek z ich implantowanymi dziećmi. Okres obserwacji trwał ok. 3 lat, a liczba analizowanych sesji wyniosła w wypadku dziecka A — 14, w wypadku dziecka B — 18. Wypowiedzi matek analizowane były metodą tzw. sędziów kompetentnych. Przyrost językowy dziecka, którego matka wypowiadała się stosując bardzo zróżnicowaną prozodię i wymowa jej była bez zastrzeżeń — był znacząco większy niż dziecka drugiego. Badania te były zaprezentowane jako pilotażowe do dużego programu badawczego, jaki autorka zamierza zrealizować w Ośrodku Implantów Ślimakowych w Hannoverze przy pomocy dra B. Bertrama — kierownika tego ośrodka, używając zarówno metod subiektywnych, jak i obiektywnych, typu analiza sonograficzna.

W dalszej części konferencji dr B. Bertram przedstawił bardzo praktyczną i klarowną pracę, prezentując wyniki terapii mowy u dzieci implantowanych oraz techniki terapeutyczne, za pomocą których dochodzi do takich wyników. Referat był bogato ilustrowany nagraniami video.

Na uwagę zasługuje również wystąpienie Elizabeth Tyszkiewicz z ośrodka w Manchester, która jest koordynatorem programu implantów ślimakowych. Przedstawiła ona cały program rehabilitacji i założenia kwalifikacyjne oraz reprezentatywne przypadki i wyniki rehabilitacji. Susan Waltzan z Nowego Jorku omówiła wyniki badań 38 implantowanych dzieci (37 — oralnie, jedno — komunikacją totalną), pokazujące ich recepcyjne oraz ekspresyjne możliwości, oceniane w określonych interwałach czasowych, tj. przed implantacją oraz w 12, 24 i 36 miesięcy po implantacji, za pomocą wielu testów amerykańskich badających odbiór i ekspresję językową. Patricia Chute z Manhattan Eye, Ear and Throat Hospital mówiła o zagadnieniach związanych z możliwościami i uwarunkowaniami pełnej lub częściowej integracji szkolnej implantowanych dzieci i młodzieży oraz o konieczności oceny tych możliwości przed przystąpieniem do kwalifikacji.

Na podkreślenie zasługuje bogaty zakres prac z dziedziny neuropsychologii i psychologii klinicznej. Szczególnie interesujące i podobne do naszego wydawało się podejście Ersilii Bosco — psychologa klinicznego z Uniwersytetu „La Sapienza” w Rzymie. Pracuje ona z grupą młodzieży implantowanej, wykorzystując metody psycho- i socjoterapeutyczne. Podobną grupę integracyjną prowadzi w Instytucie Fizjologii i Patologii Słuchu w Warszawie Dorota Polańska-Fryś. Założenia i wyniki pracy E. Bosco opublikowane zostaną w kwartalniku „CEEJOHNS” (Central and East European Journal of Oto-Rhino-Laryngology).

Oprócz osób znanych w świecie, mających duże doświadczenie w implantacji i rehabilitacji pacjentów, prace swoje prezentowali przedstawiciele ośrodków wchodzących do kręgu związanego z tą dziedziną, m.in. z Tajwanu i Arabii Saudyjskiej. Analiza przedstawiona w pracy H. C. Chen z Tajwanu dotyczyła m.in. oczekiwań rodziców w stosunku do zespołu zajmującego się implantacją, jakości i częstotliwości spotkań rehabilitacyjnych w miejscu zamieszkania dziecka oraz różnych metod rehabilitacji stosowanych przed i po implantacji.

Konferencja ta zgromadziła wiele osób z różnych dyscyplin naukowych i dała im możliwość podzielenia się swoimi doświadczeniami i wymiany aktualnej wiedzy na temat implantacji i rozwoju języka dzieci korzystających z tej metody leczenia. Termin jej zaplanowano w okresie obchodów święta miasta Lyon, co dało wyjątkową okazję do podziwiania szczególnej urody tego miasta.

Joanna Szuchnik
Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu
Warszawa